

Продовження таблиці 1

<i>Стратегіологія розвитку поведінкових фінансів</i>	Специфічний напрям знань у системі фінансової науки, який функціонально-архітектурно окреслюється та конкретизується поведінковими фінансами, із властивими їм закономірностями й значенням спонукальних мотивів і психологічних (іраціональних) факторів під час вибору індивідами моделі фінансової поведінки і прийнятті ними інвестиційних рішень та наслідків цього вибору на фінансові ринки, з агрегуванням у розвитку за врахування потреб, можливостей і поведінки як населення (чи його окремих груп), так і господарюючих суб'єктів.
--	---

Джерело: власна розробка

Стратегіологія через свої фундаментальні підходи впливає та дає можливість досліджувати і приймати обґрунтовані й зважені рішення щодо перспектив розвитку людства, науково-технічний прогрес, демографічну ситуацію, конкурентоспроможність, благополуччя населення тощо. Обмеженість вибору в стратегіології має визначальне значення та володіє значною ціною щодо вірності його прийняття, безпосередньо впливаючи тим на розвиток об'єкта (організації, регіону, держави, групи держав).

Об'єктивно, що виходячи з означеного, стратегіологія формування й розвитку методів управління та оцінювання персоналу в органах публічного адміністрування України має визначатись своєю спрямованістю на досягнення довгострокових цілей, які стають пріоритетними в відновленні України у післявоєнний період. Властиво активізація традиційних управлінських методів з виділенням чітких оціночних критеріїв діяльності працівника в органах публічного адміністрування дозволяє раціонально використовувати кожного з підвищенням його продуктивності, оскільки питання відповідного викликам кадрового забезпечення буде для неї також характерним.

Джерела

5. Карпінський Б. А. Державотворчий патріотизм нації: податкова домінанта [монографія]. Львів : Колір ПРО, 2016. 534 с. (Серія «Держава і стратегіологія»).
6. Карпінський Б. А., Думич І.-Р. І. Стратегіологія розвитку й підвищення ефективності атестації персоналу системи публічного управління та адміністрування. *Молодий вчений*. 2019. №11. С. 507-511.

Удовенко Юлія Олександрівна*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

ЗАБРУДНЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Починаючи з 2014 року в Україні ведуться інтенсивні військові дії у Донецькій і Луганських областях, з а лютого 2022 року – на всій території країни. Наслідки цієї військової агресії призводять до негативного впливу не лише на навколишнє середовище, життя та здоров'я людей, а й до деградації та забруднення ґрунтів.

Воєнно-техногенне навантаження виражається у механічному, фізичному та хімічному впливах на ґрунти, що зумовлює особливі, притаманні певним діям наслідки. За підрахунками Державної екологічної інспекції лише за десять місяців повномасштабної війни, було забруднено понад 280 тис. квадратних метрів ґрунту, що до порівняння більше за площу Великої Британії.

Згідно даних ООН, Україна – одна з найбільш замінованих країн світу поряд з Сирією, Афганістаном та Боснією. За останньою інформацією Комітету з питань аграрної та земельної політики понад 5 млн. га земель сільськогосподарського призначення є замінованими, забрудненими вибухонебезпечними залишками, рештками людей та тварин. Так, через стихійні поховання окупантів землі перетворюються на «могильники». Очевидно, що вирощувати сільськогосподарські культури на такій землі в подальшому буде суворо заборонено [4]. Тому питання відновлення родючості земель після агресії Росії актуальне уже на сьогодні.

Більшість країн світу, які зазнали впливу військових дій, мають власні стратегії управління поствоєнними землями на рівні нормативно-правового регулювання, програм із відновлення. Натомість на міжнародному рівні, зокрема, Конвенція «Про конкретні види звичайної зброї» (ООН), яка зобов'язує виконувати очищення, видалення або знищення вибухонебезпечних пережитків війни, не містить чіткого правового зобов'язання щодо відновлення такої землі.

Попри жахливий досвід наслідків другої Світової війни та Російської агресії, в Україні позитивної практики повоєнного відновлення земель немає, а залишки боєприпасів ще й досі загрожують людям та ґрунтам. Тому проблема розмінування території проведення бойових дій та утилізації боєприпасів є досить

гострою. У такому випадку, перш за все, потрібно провести моніторинг розмінювання, удосконалити нормативно-правову базу щодо його прискорення, а також усунути перешкоди по залученню до таких робіт іноземних фахівців.

Міжнародний досвід має два підходи відновлення земель – рекультивация та консервація.

Згідно з ст. 166 Земельного кодексу України, рекультивация порушених земель – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву і поліпшення продуктивності земель. Вона здійснюється шляхом пошарового нанесення знятої в іншому місці ґрунтової маси на малопродуктивні земельні ділянки або ділянки без ґрунтового покриву, після чого за необхідності ґрунти збагачуються корисними мінералами для поліпшення продуктивних якостей. Рекультивация земель порушених внаслідок воєнних дій проводиться у два етапи: технічний і біологічний [1]. Наприклад, відновлення землі, яка хімічно забруднена здійснюється спеціальними реагентами. Така технологія є занадто дорогою, враховуючи значну площу забруднених територій, Україна не зможе масово впроваджувати такий захід на своїй території. При цьому варто відмітити, що під час активної фази бойових дій, рекультивация сільськогосподарських земель майже не відбувається. Це пов'язано з тим, що з початком війни більшість державних програм допомоги призупинені, що негативно позначиться на відновленні землі.

Згідно Закону України «Про охорону земель» консервація земель – це припинення господарського використання на визначений термін та залуження або залісення деградованих і малопродуктивних земель, господарське використання яких є екологічно та економічно неефективним, а також техногенно-забруднених земельних ділянок, на яких неможливо одержувати екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їх здоров'я [2]. Практика консервації в Україні використовувалася після Чорнобильської катастрофи, де значна частина земель визнана заповідником. До прикладу, у Франції після Першої світової війни утворили так звану «червону зону» (zone rouge), яка є непридатною для ведення сільського господарства та життя людей. Таким чином, виведення земель із сільськогосподарського обігу, їх консервація не залежно від форми власності завжди викликає питання покриття недоотриманого доходу від діяльності чи від оренди. Але критичним є фінансування яке відсутнє як в державних так і місцевих бюджетах.

Беручи до уваги всю серйозність та небезпеку ситуації, вже сьогодні науковці та практики починають шукати шляхи та механізми вирішення проблеми забруднення та відновлення землі, яка постраждала внаслідок війни. Зокрема, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України видало наказ № 167 від 04.04.2022 року «Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій і збройної агресії та бойових дій під час воєнного стану», яка визначає порядок розрахунку розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок воєнних дій [3].

На сьогодні на державному рівні також впроваджується низка ініціатив: здійснюється моніторинг ріллі з детальним аналізом рівня забрудненості, а також створюється покроковий план відновлювальних заходів. Крім того, в 2023 році планується законодавче затвердження проекту комплексної стратегії захисту ґрунтів. Однак, виникає потреба у створенні плану дій до цієї стратегії, розроблення заходів і програм, які допоможуть в оцінці ґрунтів і визначенні завданої шкоди, фінансування цих програм, компенсації оздоровлення ґрунтів, налагодження постійного та систематичного моніторингу їх стану.

Власники сільськогосподарських земель зіштовхнулися із проблемою пошкодження своїх ділянок що вимагає на законодавчому рівні розробки нормативно-правової бази для забезпечення механізму повернення забруднених земель у державну власність для їх відновлення, встановлення гарантій власникам землі у разі їх вилучення або консервації, надання інвестицій землевласникам у разі відновлення земель тощо. Враховуючи продовження військових дій на території України, перш за все, необхідно провести моніторинг пошкоджених земель та створити теоретичну та законодавчу базу для подальшого її відновлення.

Джерела

1. Земельний кодекс України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>;
2. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>;
3. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04 квіт. 2022 р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>;
4. Через війну в Україні забруднені понад 5 млн гектар сільськогосподарських земель. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://nikvesti.com.ua/news/public/265832>;
5. Сплодитель А. Забруднення земель внаслідок агресії Росії проти України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/zabrudnennia-zemel-vid-rosii1.pdf>.